

Nowe rozporządzenie Ministra Rozwoju dotyczące projektu budowlanego

Prof. dr hab. inż. Ziemowit Suligowski
Instytut Politechniczny PWSZ w Elblągu

Efektem zmian w systemie projektowania budowlanego będących konsekwencją nowelizacji ustawy prawo budowlane wprowadzonych ustawą z dnia 13 lutego 2020 (IMiG 3/2020) stała się konieczność dokonania korekt wcześniejszych regulacji na poziomie rozporządzeń. Przede wszystkim oczekiwano sprecyzowania wymagań w stosunku do projektu technicznego. Wprawdzie przez szereg lat istniała tego rodzaju dokumentacja będąca rozwinięciem projektu koncepcyjnego, jednak została ona ostatecznie wyeliminowana – w pierwszym okresie (po 1965 roku) w efekcie zmian systemu rozliczeń, po 1994 roku na skutek zmian systemu projektowania.

Obecny projekt techniczny w obecnym ujęciu jest elementem projektu budowlanego składającego się z 3 elementów. Ostatecznie w dniu 11 września 2020 roku wydano rozporządzenie Ministra Rozwoju w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego. Rozporządzenie weszło w życie z dniem 19 września 2020 roku, jednak sama korekta ustawy zakłada dość długi okres przejściowy pozwalający na równoległe funkcjonowanie dwóch ścieżek w procesie budowlanym.

W ramach przepisów ogólnych w rozporządzeniu zawarto stwierdzenie, że:

- projekt budowlany sporządza się w języku polskim, w czytelnej technice graficznej oraz oprawia do formatu A4;
- zakres projektu budowlanego uwzględnia stopień skomplikowania robót budowlanych, specyfikę i charakter obiektu budowlanego, warunki ochrony przeciwpożarowej, a w zależności od przeznaczenia projektowanego obiektu budowlanego – niezbędne warunki do korzystania z obiektu przez osoby ze szczególnymi potrzebami.

Charakterystyczne, że w rozporządzeniu zamieszczono jako załącznik Wykaz Polskich Norm w nim powołanych. W tym miejscu pojawia się zasadnicza wątpliwość – jak rozumieć samo „powołanie” normy. Tradycja mówiłaby o tym, że jest to równoznaczne z ustanowieniem obligatoryjności normy, taka praktyka występowała w wielokrotnie zmienianym rozporządzeniu Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie.

Jednak zasadniczą rolę odgrywa w tym zakresie ustawa o normalizacji jednoznacznie wykluczająca to, że fakt powołania wiąże się ze wskazaniem normy aktualnej w danym zakresie nie może być równoznaczny z nadaniem jej obligatoryjności. Jeżeli natomiast inwestor umówi się z projektantem, to wskazana norma staje się obligatoryjna dla danego projektu. Zgodnie ze stanowiskiem Polskiego Komitetu Normalizacyjnego powołanie w akcie prawnym (praktycznie rozporządzeniu właściwego ministra) nie jest równoznaczne z wymuszeniem wykonania określonych działań w oparciu o wskazaną normę. Takim przykładem jest powoływanie aktualnych norm w innych normach.

Do projektu budowlanego dołącza się kartę tytułową, która określa:

- 1) nazwę zamierzenia budowlanego;

- 2) adres i kategorię obiektu budowlanego;
- 3) nazwę jednostki ewidencyjnej, nazwę i numer obrębu ewidencyjnego oraz numery działek ewidencyjnych, na których obiekt jest usytuowany;
- 4) imię i nazwisko lub nazwę inwestora oraz jego adres;
- 5) spis zawartości projektu budowlanego, w którym wymienia się jego elementy.

Jeżeli liczba działek ewidencyjnych, na których jest usytuowany obiekt budowlany, uniemożliwia sporządzenie karty tytułowej na jednej stronie formatu A4, dopuszcza się zamieszczenie informacji o obrębach i numerach działek ewidencyjnych w postaci załącznika do karty tytułowej. Jeżeli objętość spisu zawartości uniemożliwia zamieszczenie go na karcie tytułowej, spis zawartości dołącza się w postaci załącznika do karty tytułowej.

Oprawia się następujące elementy projektu budowlanego:

- 1) projekt zagospodarowania działki lub terenu;
- 2) projekt architektoniczno-budowlany;
- 3) projekt techniczny;
- 4) opinie, uzgodnienia, pozwolenia i inne dokumenty, o których mowa w art. 33 ust. 2 punkcie 1 ustawy.

Dopuszcza się oprawę wielotomową elementów projektu budowlanego oraz wspólną oprawę elementów projektu budowlanego. Strony projektu budowlanego oraz załączniki do niego numeruje się kolejno. Do każdego elementu projektu budowlanego stosuje się oddzielną numerację.

W przypadku oprawy wielotomowej oddzielną numerację stosuje się do każdego tomu projektu zagospodarowania działki lub terenu, projektu architektoniczno-budowlanego lub projektu technicznego. W przypadku części rysunkowej projektu budowlanego dopuszcza się spełnienie warunku kolejnej numeracji stron poprzez wskazanie numeru rysunku.

Jeżeli projekt architektoniczno-budowlany lub projekt techniczny podlega sprawdzeniu, na stronie tytułowej zamieszcza się dodatkowo imię i nazwisko, specjalność, numer posiadanych uprawnień budowlanych, datę sprawdzenia i podpis projektanta sprawdzającego. Jeżeli liczba osób opracowujących i sprawdzających projekt zagospodarowania działki lub terenu, projekt architektoniczno-budowlany lub projekt techniczny uniemożliwia sporządzenie strony tytułowej na jednej stronie formatu A4, dopuszcza się zamieszczenie informacji w postaci załącznika do strony tytułowej.

Sprecyzowano szczegółowe wymagania formalne w stosunku do dokumentacji projektowej (projektu zagospodarowania działki lub terenu, projektu architektoniczno-budowlanego oraz projektu technicznego), które mają zawierać:

- 1) stronę tytułową,
- 2) spis treści,
- 3) część opisową,
- 4) część rysunkową.

Na stronie tytułowej zamieszcza się:

- 1) nazwę elementu projektu budowlanego, którego ona dotyczy,
- 2) informacje, o których mowa w § 4 ust. 2 pkt 1–4,
- 3) imię, nazwisko, specjalność, numer posiadanych uprawnień budowlanych, datę opracowania oraz podpis osoby posiadającej uprawnienia budowlane do projektowania w odpowiedniej specjalności opracowującej daną część projektu budowlanego, wraz z określeniem zakresu jej opracowania.

Podano zasady technicznego przygotowania dokumentacji.

Przy procedurze uzyskania pozwolenia na budowę (zgłoszenia) wykorzystywane są: projekt zagospodarowania działki lub terenu oraz projekt architektoniczno-budowlany. Projekt techniczny nie podlega formalnej weryfikacji, ale jego ocena mieści się w kompetencjach kierownika budowy.

Część rysunkową projektu budowlanego zaopatruje się w:

- a) niezbędne oznaczenia graficzne i literowe określone w Polskich Normach wymienionych w załączniku do rozporządzenia lub inne objaśnione w legendzie,
- b) wyjaśnienia opisowe – umożliwiające jednoznaczne odczytanie projektu (bardzo często konieczne jest stosowanie symboli spoza powołanych norm).

Sporządza się ją z zastosowaniem zasad wymiarowania określonych w Polskich Normach wymienionych w załączniku do rozporządzenia.

Część rysunkową projektu architektoniczno-budowlanego oraz technicznego zaopatruje się w oznaczenia klas odporności ogniowej lub dymoszczelności elementów oddzielenia przeciwpożarowego i innych elementów obiektu budowlanego, w których przejścia instalacyjne muszą być zabezpieczone pod względem przeciwpożarowym, a także drzwi, bram lub innych zamknięć przeciwpożarowych.

Część rysunkową projektu architektoniczno-budowlanego oraz projektu technicznego sporządza się w skali dostosowanej do specyfiki i charakteru obiektu budowlanego oraz stopnia dokładności oznaczeń graficznych na rysunkach, jednak nie mniejszej niż:

- 1) 1:200 dla obiektów budowlanych o dużych rozmiarach,
- 2) 1:100 dla pozostałych obiektów budowlanych i ich wydzielonych części.

W rozporządzeniu zapisano, że dla obiektu liniowego skalę rysunków dostosowuje się do długości obiektu w sposób umożliwiający jego odwzorowanie z dokładnością zapewniającą czytelność projektu budowlanego.

W stosunku do projektu zagospodarowania działki lub terenu skalę rysunków dostosowuje się do rodzaju i wielkości obiektu lub zamierzenia budowlanego, zapewniając jego czytelność. Stosuje się skalę rysunków nie mniejsze niż 1:500, a dla inwestycji liniowych nie mniejsze niż 1:1000. Na rysunkach wchodzących w skład projektu budowlanego umieszcza się metrykę projektu zawierającą:

- 1) nazwę obiektu budowlanego podaną co najmniej w formie skróconej, właściwie identyfikującą obiekt,
- 2) tytuł, skalę i numer rysunku,

3) imię i nazwisko projektanta oraz numer posiadanych uprawnień budowlanych,

4) datę sporządzenia rysunku i podpis projektanta.

W projekcie architektoniczno-budowlanym i technicznym, objętym obowiązkiem sprawdzenia, w metryce umieszcza się dodatkowo imię i nazwisko, numer posiadanych uprawnień budowlanych, datę sprawdzenia i podpis projektanta sprawdzającego.

W przypadku odbudowy, rozbudowy, nadbudowy, przebudowy oraz zmiany sposobu użytkowania obiektu budowlanego lub jego części przepisy rozporządzenia stosuje się odpowiednio w zakresie projektowanych w obiekcie budowlanym zmian. Część rysunkową projektu odbudowy, rozbudowy, nadbudowy lub przebudowy obiektu budowlanego należy sporządzić w sposób:

- 1) wyróżniający graficznie stan istniejący,
- 2) uwzględniający elementy projektowane oraz te elementy istniejące, które mają wpływ na przyjęte rozwiązania projektowe lub na które przyjęte rozwiązania oddziałują.

Podano szczegółowe zalecenia odnoszące się do projektu zagospodarowania działki, w tym zasady obliczeń oraz wymagania w stosunku do dokumentacji rysunkowej. Zamieszczono zapis, że w przypadku zamierzenia budowlanego realizowanego etapowo projekt zagospodarowania działki lub terenu określa kolejność realizacji poszczególnych obiektów wraz z odpowiadającymi im częściami terenu w sposób umożliwiający użytkowanie tych obiektów zgodnie z przeznaczeniem. W stosunku do wymaganych szczegółowych informacji stwierdzono, że mogą być zamieszczone na dodatkowych rysunkach, jeżeli poprawi to czytelność projektu zagospodarowania działki lub terenu. W razie konieczności przedstawienia układu sieci, przyłączy i instalacji zewnętrznych na oddzielnych rysunkach do projektu zagospodarowania działki lub terenu załącza się zbiorczy rysunek koordynacyjny uzbrojenia działki lub terenu.

Informacja o obszarze oddziaływania obiektu zawiera:

- 1) wskazanie przepisów prawa, w oparciu o które dokonano określenia obszaru oddziaływania obiektu,
- 2) zasięg obszaru oddziaływania obiektu przedstawiony w formie opisowej lub graficznej albo informację, że obszar oddziaływania obiektu mieści się w całości na działce lub działkach, na których został zaprojektowany.

W rozdziale 3. rozporządzenia przedstawiono wymagania w stosunku do projektu architektoniczno-budowlanego. Szczegółowo omówiono zawartość części opisowej projektu. Część rysunkowa projektu architektoniczno-budowlanego zawiera:

- 1) w przypadku zamierzenia budowlanego obejmującego budynki:
 - a) rzuty wszystkich charakterystycznych poziomów w zakresie niezbędnym do przedstawienia układu funkcjonalno-przestrzennego i rozwiązań architektoniczno-budowlanych,
 - b) charakterystyczne przekroje, w zakresie niezbędnym do przedstawienia układu funkcjonalno-przestrzennego, z nawiązaniem do poziomu terenu, ukazujące powiązanie z podłożem oraz przyległymi obiektami,

- c) widoki elewacji oraz dachu lub przekrycia w liczbie dostatecznej do wyjaśnienia formy architektonicznej obiektu budowlanego, w tym jego wyglądu zewnętrznego ze wszystkich widocznych stron, z naniesionym na rysunku określeniem graficznym lub opisowym charakterystycznych wyrobów wykończeniowych i kolorystyki,
- 2) w przypadku zamierzenia budowlanego obejmującego obiekty budowlane inne niż budynki:
 - a) rzuty wszystkich charakterystycznych poziomów,
 - b) charakterystyczne przekroje,
 - c) widoki – z nawiązaniem do poziomu terenu, z uwzględnieniem niezbędnych wymiarów, w tym zewnętrznych w rzucie pionowym i poziomym oraz z określeniem graficznym lub opisowym wyrobów wykończeniowych i kolorystyki.

Nowym elementem rozporządzenia – chyba najbardziej oczekiwanym – są ustalenia odnoszące się do projektu technicznego, wcześniej rozumianego jedynie jako nieobligatoryjna dokumentacja uzupełniająca projekt budowlany (architektoniczno-budowlany), w stosunku do której nie formułowano szczegółowych wymagań. Nie przewidywano również procedury weryfikacji projektu technicznego. Obecnie projekt techniczny obejmuje część opisową i część rysunkową.

Część opisowa projektu technicznego obejmuje co najmniej:

- 1) rozwiązania konstrukcyjne obiektu budowlanego, zastosowane schematy konstrukcyjne (statyczne), założenia przyjęte do obliczeń konstrukcji, w tym dotyczące obciążeń, oraz podstawowe wyniki tych obliczeń, a dla konstrukcji nowych, niesprawdzonych w krajowej praktyce – wyniki ewentualnych badań doświadczalnych, rozwiązania konstrukcyjno-materiałowe podstawowych elementów konstrukcji obiektu, w zależności od potrzeb – informację o konieczności wykonania pomiarów geodezyjnych przemieszczeń i odkształceń, a w przypadku przebudowy, rozbudowy lub nadbudowy obiektu budowlanego dołącza się ekspertyzę techniczną obiektu,
- 2) w zależności od potrzeb – geotechniczne warunki i sposób posadowienia obiektu budowlanego, w formie dokumentacji badań podłoża gruntowego i projektu geotechnicznego, oraz sposób zabezpieczenia przed wpływami eksploatacji górniczej,
- 3) w zależności od potrzeb – dokumentację geologiczno-inżynierską,
- 4) rozwiązania konstrukcyjno-materiałowe wewnętrznych i zewnętrznych przegród budowlanych,
- 5) podstawowe parametry technologiczne oraz współzależności urządzeń i wyposażenia związanego z przeznaczeniem obiektu i jego rozwiązaniami budowlanymi – w przypadku zamierzenia budowlanego dotyczącego obiektu budowlanego usługowego lub produkcyjnego,
- 6) rozwiązania budowlane i techniczno-instalacyjne, nawiązujące do warunków terenu, występujące wzdłuż trasy obiektu budowlanego, oraz rozwiązania techniczno-budowlane w miejscach charakterystycznych lub o szczególnym znaczeniu dla funkcjonowania obiektu

albo istotne ze względów bezpieczeństwa, z uwzględnieniem wymaganych stref ochronnych – w przypadku zamierzenia budowlanego dotyczącego obiektu budowlanego liniowego,

- 7) rozwiązania niezbędnych elementów wyposażenia budowlano-instalacyjnego, w szczególności instalacji i urządzeń budowlanych:
 - a) ogrzewczych,
 - b) chłodniczych,
 - c) klimatyzacji – wyposażonych w urządzenia, które automatycznie regulują temperaturę oddzielnie w poszczególnych pomieszczeniach lub w wyznaczonej strefie ogrzewanej, w tym urządzenia z indywidualnym sterowaniem pomieszczeniowym (w szczególności termostatyczny zawór grzejnikowy, termostat pokojowy, termostat klimakonwektora wentylatorowego, pojedynczy termostat) lub komunikacją z systemem nadrzędnym oraz z funkcją sterowania zależną od zapotrzebowania,
 - d) wentylacji grawitacyjnej, grawitacyjnej wspomagannej i mechanicznej,
 - e) wodociągowych i kanalizacyjnych,
 - f) gazowych,
 - g) elektroenergetycznych,
 - h) telekomunikacyjnych,
 - i) piorunochronnych,
 - j) ochrony przeciwpożarowej,
- 8) sposób powiązania instalacji i urządzeń budowlanych obiektu budowlanego, o których mowa w punkcie 7, z sieciami zewnętrznymi wraz z punktami pomiarowymi, założeniami przyjętymi do obliczeń instalacji oraz podstawowe wyniki tych obliczeń, z doborem rodzaju i wielkości urządzeń, przy czym należy przedstawić:
 - a) dla instalacji ogrzewczych, wentylacyjnych, klimatyzacyjnych lub chłodniczych – założone parametry klimatu wewnętrznego na podstawie przepisów techniczno-budowlanych oraz przepisów dotyczących racjonalizacji użytkowania energii,
 - b) dobór i zwymiarowanie parametrów technicznych podstawowych urządzeń ogrzewczych, wentylacyjnych, klimatyzacyjnych i chłodniczych oraz określenie wartości mocy cieplnej i chłodniczej oraz mocy elektrycznej związanej z tymi urządzeniami;
- 9) rozwiązania i sposób funkcjonowania zasadniczych urządzeń instalacji technicznych, w tym przemysłowych, i ich zespołów tworzących całość techniczno-użytkową, decydującą o podstawowym przeznaczeniu obiektu budowlanego, w tym charakterystykę i odnośne parametry instalacji i urządzeń technologicznych, mających wpływ na architekturę, konstrukcję, instalacje i urządzenia techniczne związane z tym obiektem,
- 10) dane dotyczące warunków ochrony przeciwpożarowej, stosownie do zakresu projektu,
- 11) charakterystykę energetyczną budynku.

Część rysunkowa projektu technicznego zawiera co najmniej:

- 1) rzuty wszystkich charakterystycznych poziomów obiektu budowlanego, w tym widok dachu lub przekrycia oraz przekroje i elewacje, a dla obiektu liniowego – przekroje poprzeczne i podłużne (profile), przeprowadzone w charakterystycznych miejscach obiektu budowlanego, niezawarte w części rysunkowej projektu zagospodarowania działki lub terenu lub projektu architektoniczno-budowlanego konieczne do przedstawienia:
 - a) rozwiązań budowlano-konstrukcyjnych oraz rozwiązań materiałowych obiektu budowlanego i jego powiązania z podłożem oraz przyległymi obiektami budowlanymi,
 - b) położenia sytuacyjno-wysokościowego i skrajnych parametrów instalacji i urządzeń technologicznych, związanych lub mających wpływ na konstrukcję obiektu budowlanego, funkcjonowanie instalacji i urządzeń oraz bezpieczeństwo ich użytkowania,
 - c) budowli przemysłowych i innych tworzących samonośną całość techniczno-użytkową, jak komin, zbiornik, kolumna rafineryjna, z uwzględnieniem niezbędnych wymiarów, w tym zewnętrznych w rzucie poziomym i pionowym – z nawiązaniem do poziomu terenu, przestrzeni wewnętrznych obiektu budowlanego, w szczególności pomieszczeń, rodzaju konstrukcji, przekrojów jego elementów, a także instalacji oraz gabarytów (obrysu) urządzeń technologicznych, o których mowa w lit. b,
- 2) rozwiązania konstrukcyjno-materiałowe przegród zewnętrznych wraz z niezbędnymi szczegółami budowlanymi, mającymi wpływ na właściwości cieplne i szczelność powietrzną przegród, jeżeli ich odwzorowanie nie było wystarczające na rysunkach, o których mowa w punkcie 1 – w przypadku zamierzenia budowlanego obejmującego ogrzewane, wentylowane i klimatyzowane budynki,
- 3) podstawowe urządzenia instalacji ogólnotechnicznych i technologicznych lub ich części, jeżeli ich odwzorowanie nie było wystarczające na rysunkach, o których mowa w punkcie 1,
- 4) zasadnicze elementy wyposażenia instalacyjno-budowlanego, umożliwiającego użytkowanie obiektu budowlanego zgodnie z jego przeznaczeniem, w tym:
 - a) instalacje i urządzenia budowlane: wodociągowe, kanalizacyjne, grzewcze, wentylacyjne, chłodnicze, klimatyzacyjne i gazowe,
 - b) instalacje i urządzenia budowlane: elektroenergetyczne, telekomunikacyjne oraz instalację piorunochronną,
 - c) instalacje i urządzenia budowlane ochrony przeciwpożarowej określone w przepisach odrębnych – wraz ze sposobem powiązania instalacji obiektu budowlanego bezpośrednio z sieciami (urządzeniami) zewnętrznymi albo z instalacjami zewnętrznymi na zagospodarowywanym terenie oraz związanymi z nimi urządzeniami technicznymi, uwidocznione na rzutach i przekrojach pionowych obiektu budowlanego,

co najmniej w formie odpowiednio opisanych schematów lub przedstawione na odrębnych rysunkach.

W konsekwencji wprowadzonych zmian traci moc rozporządzenie Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 roku w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego (Dz. U. z 2018 r. poz. 1935).

Wykaz norm powołanych obejmuje, z zastrzeżeniem konieczności stosowania najnowszej normy opublikowanej w języku polskim:

1. PN-EN ISO 4157-1 Rysunek budowlany – Systemy oznaczeń Część 1: budynki i części budynków;
2. PN-EN ISO 4157-2 Rysunek budowlany – Systemy oznaczeń Część 2: Nazwy i numery pomieszczeń;
3. PN-EN ISO 4157-3 Rysunek budowlany – Systemy oznaczeń Część 3: Identyfikatory pomieszczeń;
4. PN-EN ISO 6284 Rysunek budowlany – Oznaczanie odchylek granicznych;
5. PN-EN ISO 11091 Rysunek budowlany – Projekty zagospodarowania terenu;
6. PN-B-01025 Rysunek budowlany – Oznaczenia graficzne na rysunkach architektoniczno-budowlanych;
7. PN-B-01027 Rysunek budowlany – Oznaczenia graficzne stosowane w projektach zagospodarowania działki lub terenu;
8. PN-B-01029 Rysunek budowlany – Zasady wymiarowania na rysunkach architektoniczno-budowlanych;
9. PN-EN ISO 5261 Rysunek techniczny. Przedstawianie uproszczone prętów i kształtowników;
10. PN-EN ISO 2553 Spajanie i procesy pokrewne. Umowne przedstawianie na rysunkach, Złącza spajane Rysunek techniczny – Przedstawianie uproszczone zespołów z częściami złącznymi - Część 1: Zasady ogólne;
11. PN-EN ISO 5845-1 Właściwości użytkowe w budownictwie;
12. PN-ISO 9836 Określanie i obliczanie wskaźników powierzchniowych i kubaturowych;

Podsumowując, omawiane rozporządzenie Ministra Rozwoju dotyczące projektu budowlanego jest stosunkowo obszernym opracowaniem uwzględniającym szereg bardzo szczegółowych zapisów. W dużym stopniu jest to aktualizacja lokalizacji zapisów zawartych we wcześniejszym rozporządzeniu Ministra Transportu, Budownictwa i Gospodarki Morskiej z dnia 25 kwietnia 2012 roku w sprawie szczegółowego zakresu i formy projektu budowlanego.

W stosunku do wcześniejszych regulacji zasadnicze znaczenie ma wprowadzenie projektu technicznego jako obowiązującej dokumentacji, praktycznie nieobecnej w polskiej praktyce projektowej już od wielu lat. Na tle bardzo rozwiniętych zapisów odnoszących się do budynków pewien niedosyt może wywoływać potraktowanie obiektów liniowych, które często są źródłem przyszłych problemów, aczkolwiek zapisy w tym zakresie są uzasadnione. Istnieją uzasadnione obawy, że nie będą one wystarczające w celu wyeliminowania dotychczasowej tendencji do nadmiernego upraszczania dokumentacji skutkującej obniżeniem jakości.